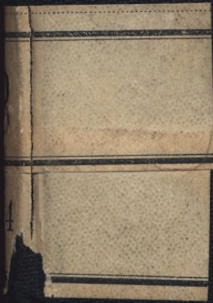
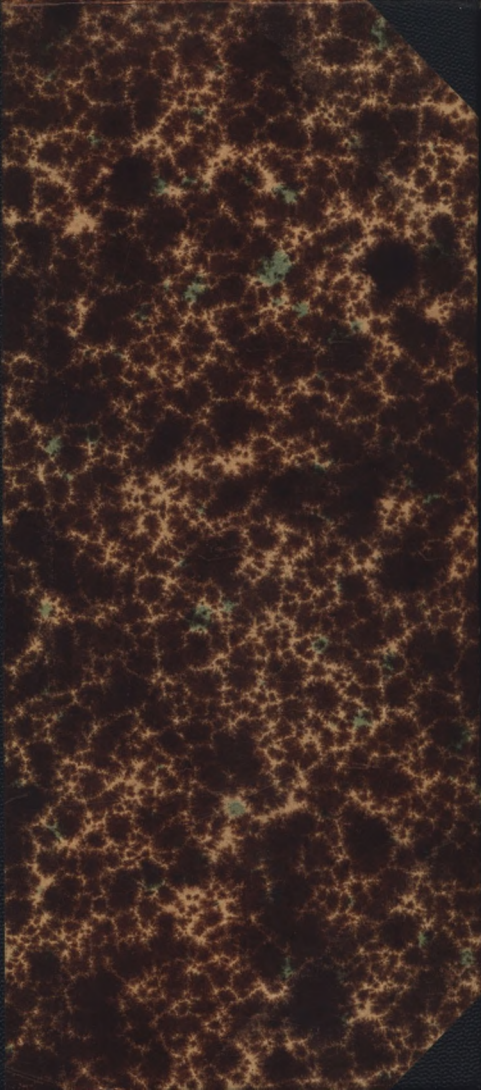

57

WILSON
JAN 18 1887
NEW YORK

D

14

1884
MAY 12
1884
1884

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2018

XV

A VADÁSZ TIZ PARANCSOLATJA.

IRTA :

BÖLCSHÁZAI IFJ. BELHÁZY GYULA,
M. KIR. ERDÉSZ.

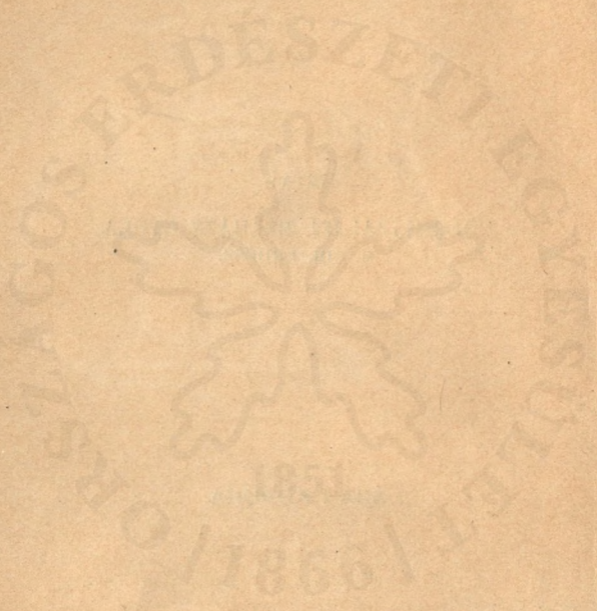
ÁRA I KORONA.

d. k. 1910

MEGRENDELHETŐ A SZERZŐNÉL
BÁGS-DOROSZLÓN.

ALTA HUNGARICA DE ZOMBOR

ZOMBOR,
BITTERMANN NÁNDOR ÉS FIA KÖNYV- ÉS KÖNYOMDÁJÁBÓL.
1903.

Nagyságos

Vadas Fenő

úrnak

*m. kir. főerdőtanácsos, akadémiai tanár, a
selmecbányai központi erdészeti kísérleti állomás
vezetője stb.*

mély tisztelete jeléül ajánlja

a szerző.

Bemutató

„A vadász tíz parancsolatja“-hoz.

Nincs leverőbb s a vadászra meg-
szégyenítőbb, mintha járatlansága és
ügyetlensége következtében fegyvere
által akár ő magában, akár más
embertársában kár történik.

Telivér vadászok sincsenek biztosítva a
szerencsétlenség ellen; avatatlanok annál in-
kább ki vannak téve annak. Hát ha még
gondatlanság és vigyázatlanság párosul az
avatatlansággal! Mennyi szerencsétlenségnek
volt az okozója!

A legtöbb szerencsétlenség kétségen
kivül a puskával való helytelen bánás, a va-
dászaton való hibás viselkedés következménye.
Ez okból jó gondolat a helyes bánás, a meg-
felelő viselkedés legfőbb szabályait pontokba
foglalni, hogy azoknak tudását mindaz, ki
puskát vesz kezébe, könnyen elsajátíthassa s
azt tőle megkövetelni is lehessen. Ezen pontok
hibátlan elmondásából, nem az első vad meg-

lövésétől kellene a vadászszá avatást függővé tenni.

Ha az embert rossz sorsa oly társas vadászatra viszi, hol opulens reggelivel, erős szilvóriumozás, cognacozással kezdik a hajtást s majdnem egész nap circulál a butykos: valóban örülhet, ha ép bőrrel kerül haza, vagy nem lett részese valami vészes drámának. Mily gondatlanul és minden óvatosság nélkül bánnak ilyenkor az emberek a puskával! Mintha az ő akaratjuk nélkül az el sem sülnhetne! Mintha annak a lövése csak arra mehetne, amerre ők akarják!

De még a professzionátus vadászoknak is vannak szokásai, melyek bizonyos körülmények között szerencsétlenség okozói lehetnek. Azért kívánatos, sőt elkerülhetlenül és feltétlenül megkövetelendő, hogy bizonyos, a biztosságot előmozdító szabályok megállapíttassanak; azoknak megtartása minden puskát tartó és kezelő, valamint vadászó embertől megköveteltessenek; netán beálló szerencsétlenség esetében pedig azok megtartása igazoltassék.

A jelen füzetben foglalt szabályok a puskával való bánás és a vadászaton való helyes és megfelelő viselkedésnek ide vonat-

kozó leglényegesebb rendelkezéseit tartalmazván, azok elfogadását és megtartását minden vadásznak ajánlom, megszerkesztésükért pedig szerző szaktársamnak szerencsét kívánok.

Losoncon, 1903. évi március 14-én.

Illés Nándor,
ny. m. kir. főerdőtanácsos.

Előszó.

időn ezt, az eredetileg az „Erdészeti Lapok“-nak szánt kis dolgozatomat befejeztem, arra a gondolatra jöttem, hogy ez céljának jobban megfelelné, az érdeklődők által könnyebben hozzáférhetővé és használhatóvá lenne, ha azt kis füzetke alakjában kiadnám.

Tanácsért fordultam a fiatalok atyai lelkü, nemesen gondolkozó és őszinte pártfogójához, a Vadászattan és Fegyvertan egyik szerzőjéhez, nagyságos Illés Nándor nyug. m. kir. főerdőtanácsos úrhoz, akitől szándékom teljesítésére nemcsak biztatást nyertem, de aki kegyes volt kis dolgozatomhoz „Bemutatót“ is írni és ezáltal engem felbátorítani tervem megvalósítására. — Hálás köszönettel adózom kegyességéért!

Hasonló köszönettel tartozom nagyságos Vadas Jenő m. kir. főerdőtanácsos úrnak, jelen füzetkém felajánlásának elfogadásáért, akivel szerencsém volt mint a vadászattani tanszék assistensének 4 éven át az akadémiai tanul-

mányi vadászatokon együtt lenni és tőle tanulni, hogy a vadászatot szabályszerűen és a szó legnemesebb értelmében miként kell gyakorolni.

Bács-Doroszló, 1903. évi április hó.

SZERZŐ.

Néhány szó a vadászatokon előforduló szerencsétlenségekről.

őfegyverrel szerencsétlenségek törté-
tek mindig és azt hiszem elvéve
mindenkor történni is fognak. Ezek
a szerencsétlenségek három főforrás-
ból erednek, úgymint :

1. a lőfegyvernek bármily okból eredő
tökéletlenségéből ;

2. a lőfegyvert kezelőnek a lőfegyverrel
való helyes bánásmód és a vadászatnál szük-
séges helyes viselkedés ismeretlenségéből és
végre

3. a vadásznak könnyelmű vigyázatlan-
ságából.

Az első főforrás veszélyes voltából úgy-
szólván napról-napra veszít. Az előltöltő fegy-
vereket teljesen kiszorították a modern hátul-
töltők, melyeknél a töltények betevése, kivétele
avagy szükség szerinti kicserélése könnyen és
gyorsan eszközölhető. A veszélyes csőrepe-
désnek és szétrobbanásnak kitett vascsövek

helyett ma már olcsó pénzen úgynevezett damaszt csőveket gyártanak, melyek repedés esetén is komolyabb bajt nem okoznak, darabokra nem szakíttatnak. — Újabban dekarbonizált acélból is gyártanak csőveket, melyeknek biztonsága szilárdságuknál fogva igen nagy. A lőpor egyenletes összetételű és a töltényhüvelyek kifogástalanok, biztosan sülnek.

Hogy mindennek dacára a vadászaton előforduló szerencsétlenségek nem hogy kevesbednének, hanem még talán nagyobb számmal fordulnak elő mint valaha, annak oka csakis ezen szerencsétlenségeknek fennebb említett másik két főtenyezője lehet. Igen! Mert mai nap hány oly egyébként tanult és képzett ember is akad, aki azt hiszi, hogy ha puskát vesz kezébe, azt elsütni meri és tudja, már a lőfegyverrel helyesen bánni és szabályszerűleg vadászni tud! Megy vadászni és egy kis „pechchel“ vagy magát, vagy mást tesz szerencsétlenné!

Végre hány szerencsétlenség történik azáltal is, hogy oly egyén akar vadász lenni, aki bár a lőfegyverrel való helyes bánásmódot és a vadászati szabályokat ismeri, de a vadászaton okvetlenül szükséges higgadtságot

magára erőszakolni nem tudja, avagy megfélemedezik arról, hogy lőfegyver csakis teljesen józan ember kezébe való!

Engem az alábbi „A vadász tiz parancsolatja“ összeállításánál az a szándék vezérelt, hogy a vadásznak készülők és e tekintetben alaposabb előismeretekkel nem bíróknak azokat a leglényegesebb vadászszabályokat tárjam fel röviden egybefoglalva és dióhéjban megokolva, melyeknek be nem tartása oka a legtöbb szerencsétlenségnek.

Azt hiszem, ha ezen igyekezetem által csak egyetlen egy, a jövőben bekövetkező szerencsétlenséget is elháríthatok, nem végeztem meddő munkát! Pedig szerény nézetem szerint sok baj lenne elhárítható, ha a vadászok, mielőtt a lőfegyvert kezükbe veszik, jelen legjobb szándékkal megírt soraimat figyelemmel átolvassák nem restelnék és ezt a vadász tiz parancsolatot ne csak megtanulnák, de meg is tartanák.

A vadász tíz parancsolatja.

I. Tanulj meg a puskával helyesen bánni és tanuld meg a vadászás szabályait.

II. Ha puskát veszel kezébe, mindenekelőtt győződj meg róla, nincsen-e megtöltve; de az üressel is úgy bánj, mint a megtöltöttel.

III. Mielőtt puskádat megtöltenéd, nézd meg nincsenek-e a csövek bedugulva.

IV. Csak akkor lőj, ha az irány, merre löni akarsz, szabad, a vad kellő közelségben van, látható s puskádban megfelelő töltés van.

V. Mielőtt töltött fegyverre szükséged nincs, vadászállásod elhagyása előtt, vagy ha szekerre, szánra szállsz, a töltést vedd ki belőle.

VI. Embert, vadat, kutyát puskaaggyval ne üss.

VII. Puskádat megbízható cégtől vásárold és jókarban tartsad.

VIII. Vadászaton légy józan, higgadt és meggondolt s kerülj minden zajt.

IX. A vadászati törvényt és a vadászat rendező utasításait feltétlenül tartsd meg; kijelölt helyedet el ne hagyd, szomszédjaidat szemmel tartsd, azoknak állásodat vagy magad is megmutasd.

X. Megsebzett nagy vad felkeresésére csak órák múltával a legnagyobb elővigyázat mellett indulj.

Néhány szó a vadász tizparancsolat indokairól.

Hogy mily elvek vezéreltek ezen, nézetem szerint legfontosabb 10 vadászszabály összeállításánál, megkísérlem dióhéjba foglalva előadni és helyességüket megokolni.

Ha valaki bizonyos célt tűz ki maga elé, okvetlen szükséges mindenekelőtt megismernie azokat az utakat, melyeken haladva kitűzött célját elérheti. Fölötte szükséges körülmény ez különösen annál, aki vadász akar lenni, mert ezen a téren a szükséges készültség elmulasztása nemcsak a kitűzött cél elérésének lehetetlenségével bosszúlja meg magát, hanem igen sok esetben nagy szerencsétlenségek kútforrása.

Hány szerencsétlenség történik az által, hogy oly ember veszi kezébe a puskát, aki azzal előbb helyesen bánni nem tanult meg, hány szerencsétlenség ered abból, hogy a vadászaton oly egyén vesz részt, aki azt sem

tudja, hogy a vadászati mód, mely szerint éppen vadászik, mily rendszabályok betartását teszi nemcsak kívánatossá, de határozottan szükségessé!

Itt különösen a hajtó és körvadászatot értem, mikor is az előbbinél minden vadásznak nemcsak azt kell tudnia, hogy a hajtók mely irányból hajtják feléje a vadat, hanem arra is figyelnie kell, hogy a közeledő hajtók irányába golyóval (kivéve esetleg hegyes vidéken oly tisztán látható hegyoldalba, melynek gerincére a hajtók még fel nem értek, de a lövés pillanatában épen előbukkanható hajtókra való tekintettel ez esetben sem a hegygerinc konturjai irányában) egyáltalában nem, de seréttel is veszély nélkül csak addig tehetnek lövést, amíg a hajtók oly távol vannak, hogy azok valamelyikében lövésével kárt nem tehet, a körvadászatnál pedig ügyelnie kell arra, hogy a körbe befelé szintén csak a kör bizonyos záródásáig*) szabad fegyverét használnia, míg azontúl a vadat feltétlenül ki kell engednie és csakis a körön kívül szabad arra lőnie.

Ha mindenki, aki löfegyvert kezébe vett, meggyőződött volna előbb arról: meg van-e

*) Rendes és szabályszerű vadászatnál ezen körülmény beválttát a vadászat rendező kürtszóval jelzi.

töltve avagy nem, bizonyára sok szerencsétlenség lett volna elhárítható. Én részemről egyébként még ezen szabály betartását sem tartom elégségesnek. Engem Atyám kis koromtól fogva arra tanított, hogy töltetlen fegyverrel ép úgy bánjak, mintha az töltve volna. Így tanítom én is gyermekeimet s azok is már annyira megszokták azt, hogy játékfegyverükkel is helyesen bánnak, egymásra játékból sem irányítják azt, sőt ha esetleg valamelyikök a fegyver csőve elé áll, rászólnak és az irányból elkapják egyébként ártatlan fegyverüket. Már pedig azt hiszem, sőt meg vagyok győződve arról, hogy aki a puskával így tanul meg bánni, annak idővel mintegy vérébe megy át ezen elővigyázat s igen sok veszedelemnek és szerencsétlenségnek elhárítója lehet.

Igen sokan vannak, akik nem tudják azt, hogyha a puska csövének végre bármily csekélységnek látszó anyaggal, bár könnyedén is be van dugulva, az szétrobbanhat és szerencsétlenséget okozhat.

A fegyver csövének bedugulása több okból származhatik. Sokan, hogy fegyverük belsejét a szobában a por be ne lépje, kis

kóc dugót tesznek a csövek végébe.*) Vadászatra menvén, azt kiszedni elfelejtik és a baj megtörténik.

Bedugulhat a fegyver csöve továbbá földdel, ha például a vadász menés közben elesik, avagy esős időben, midőn fegyverét csővel lefelé fordítva járkal és a cső vége valami dombocskán a földet érinti. Bedugulhat továbbá a most előadott módon hóval, de hóval és jéggel ezenkívül úgy is, hogy téli időben járkalás közben a fákról a hó a felfelé tartott csövekbe behull és esetleg a lövés után még meleg csőben elolvad, a csövek kihülésével együtt pedig megfagy.

Bármilyen legyen is oka a cső bedugulásának, az komoly veszéllyel járhat. S éppen ezért kell a vadásznak minden töltés előtt a cső tisztaságáról meggyőződnie, vadászás közben ezen körülményre figyelnie s a legkisebb kétely esetén a fegyvert több ízben is megvizsgálnia.

Hasonló veszéllyel jár némely vadásznak az a rossz szokása, hogy puskáját vállára vetve, kezével a puska csöveinek nyílását elzárja és puskájával így jár-kél.

*) Nézetem szerint ez már csak azért is helytelen, mert a kóc a levegőben lévő nedvességet magába vevén, a cső végének elrozsdásodását segíti elő.

Nem egy puskást láttam és ismertem magam is, aki a vadászon valami bokorban vagy sűrűben mozgást vevén észre, oda lőtt. Ily eljárás nemcsak veszélyes, de nem is vadászhoz illő. Veszélyes azért, mert esetleg a mozgás helyén valamely előre nem látható okból ember is lehet, vadászhoz nem illő pedig azért, mert — mint az ilyen puskásokkal gyakran megtörténni szokott, — az illető puskás kutyát, sokszor saját vadászkutyáját teríti le, avagy legalább megserétezi.

A vadat tehát, mielőtt rálőnénk, feltétlenül látnunk kell és ha fegyverünk esetleg nem volna oly lövedékkel töltve, mint amilyen a látott vad leterítéséhez szükséges, igyekezzünk gyorsan és ügyesen a lövedéket kicserélni, ami a mostani fegyvereknél és töltényeknél nagyon könnyen eszközölhető. Mert bizony merő oktalanság és vakmerőség volna például szalonkára töltött fegyverünkkel egy esetleg előbukkanó medvére avagy vad-disznóra rálőnünk. Hasonló oktalanság lenne a vadra oly távolságra löni, melyben annak leterítése már nem remélhető. (Kivételt képeznek a kártékony vadak, melyekre a lövést a legkisebb remény esetén is meg lehet kísérelni.)

Hogy a lövés leadás előtt a vadász át

kell hogy gondolja, nincs-e a tervezett lövés irányában valaki, akit esetleg megpuskázhatna, nagyon természetes és igen fontos kellék.

Sok szerencsétlenség történik különösen a társas vadászatokon az által is, hogy a vadászok némelyike befejezett hajtás után töltött fegyverrel, sőt esetleg felhuzott fegyverrel megy a következő hajtás színhelyére. Egy kis botlás, avagy a ravasznak és sárkánynak valamely ágacskába való megakadása elegendő, hogy vagy magát, vagy mellette haladó vadásztársai egyikét-másikat szerencsétlenné tegye.

Ugyanilyen veszedelmes szánkóra és kocsira töltött fegyverrel felülni. Eltekintve az esetleges felborulás lehetőségétől, amidőn a lőfegyver ütés folytán elsülhet, veszedelmes ezen körülmény azért is, mert a kocsi vagy szánkó esetleges erősebb zökkenése, avagy a fegyver sárkányainak és ravaszainak pokrócba, esizmaszárba, bundába stb.-be való esetleges beakadása a fegyver elsülését okozhatja és a kocsin vagy szánkón ülőket komolyan veszélyezteti.

Nagy vadat néha kocsiról és szánkóról is vadásznak. Ilyenkor természetesen a legnagyobb és folytonos elővigyázat szükséges.

A lőfegyvert jókarban kell tartani, vadászat után megtisztítani, hogy az el ne rozsdásodjék. Rozsdás fegyverbe a töltények bevétele és azok kivétele nehéz. Sokszor ez a körülmény is szerencsétlenség okozója lehet.

A fegyvert jó cégtől beszerezni azért tanácsos, mert a damaszt csöveket hamisítani is tudják, midőn is a damaszt külszín alatt közönséges vas cső van. Az alkotó részek jó minősége is nagyobb biztonságot nyújt. De meg jó fegyverrel a vadász is szivesebben bajlódik, szereti azt s ebből kifolyólag arra jobban is vigyáz.

A higgadtság és józanság mindenkor hasznos tulajdonság. Különösen kívánatos azonban, hogy ezzel a két kelléssel főleg a vadász rendelkezék, mert a lőfegyver csakis higgadt és józan embernek kezébe való.

Hogy vadászaton már csak a vadászat eredményére való tekintettel is csendben kell lennünk, mindenki előtt bizonyosan természetes dolog, mert a vad hallása rendkívül finom.

A vadászati törvény betartására a törvény kötelez.

A vadászrendező utasítását nemcsak a

vadászat sikeres eredményének kedvéért kell betartani, hanem kövesse a vadász azt mind a saját, mind pedig vadásztársai biztonsága miatt is. (Felteszem természetesen, hogy aki vadászat rendezésére vállalkozik, alaposan ismeri a vadászat minden csinját-bánját). Hányszor fordul elő, hogy pl. hajtóvadászaton valaki a hajtás lefujása előtt kijelölt helyét elhagyja és oly irányba kerül, mely irányt a többi vadász teljes joggal szabadnak tart.

Ha a vadász vadásztársaink, különösen szomszédjaink álláshelyét nem tudja, nem tudhatja azt sem, mely irányban löhet veszély nélkül. Igen lényeges szabály továbbá az, hogy ha a vadászok egy nyiladékon vagy úton állíttatnak fel, mindenkor a nyiladéknak vagy útnak ama oldalán álljanak fel, amely oldalról a hajtás történik, illetőleg amely oldalról a vad kitörését várjuk. Így állva ugyanis a nyiladékra kiugró vadat, míg az a nyiladék tulsó oldalára ér, célba vehetjük és szomszédaink veszélyeztetése nélkül lelőhetjük. Ellenkező állás mellett, miután a célbavevés és lövés közt mégis több-kevesebb idő telik el, a lövés már könnyen veszélylyel járhat.

Legtöbb szerencsétlenség történik a fennebb összeállított tíz legfőbb vadászszabály

utolsójának be nem tartásából. A gyakorlatlan, vagy türelmetlen vadász, ha nagy vadat megsebzett, meggondolatlanul azonnal utána megy, nehogy az nézete szerint, talán valamiképen megmenekülhessen. Ilyenkor a vad a rábukanó vadász láttára végső erejét összeszedi, megtámadóján boszut akar állani, hevesen és vakmerően támad s a vadászt igen gyakran megöli vagy legalább megnyomorítja. Gondoljuk meg, hogy a megsebzett vad, ha a lövés után nem üldözzük, messzire úgy sem megy, kapott sebéből vérzik, ereje gyengül, megbetegszik és néhány órai várakozás után, ha tényleg jól meg volt sebezve, komolyabb veszély nélkül kézrekeríthető. De meg ekkor is a legnagyobb elővigyázat szükséges. Ily alkalommal pórázon vezetett és erre a célra betanított kutya nemcsak azért tesz jó szolgálatot, hogy a vadászt az üldözött vad nyomán egyenesen a vadhoz vezeti, hanem azért is, mert különösen sűrűségben a vad közellétét a vadász a kutya viselkedéséből már a vad látása előtt is sejtheti, lövésre készen jobban vigyázhat. Végre pedig, ha a megsebzett vad még ellenállásra is képes volna, többnyire a kutyát akarja első sorban megtámadni s így időt enged a vadásznak

arra, hogy fegyverét nyugodtan és biztosabban használhassa.

Ezekben soroltam fel röviden a tiz legfőbb vadászszabály alapindokait azok számára és azt hiszem okulhatására, akik vadászok szeretnének lenni, de alkalmuk és idejük nincs, hogy a vadászat és fegyvertant alaposabban tanulmányozhassák. Jóakarattal megírt jelen csekély időt igénylő soraim átolvasásából ha minden szükségeset nem is tanulnak meg, de tájékozást nyernek arra nézve, hogy tapasztaltabb vadásztársaiktól az adott körülményekhez képest mily irányban kérjenek útbaigazítást, meggyőződést szereznek arról, hogy a lőfegyverrel való helyes elbánáshoz és minden vadászathoz a legnagyobb elővigyázat és lehető alapos előkészültség szükséges.

VADÁSZ-NAPTÁR.

(Az 1883. évi XX. t.-cikk alapján összeállítva.)

Január	Február	Márczius	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptember	Október	November	Deczember
			Általános vadászati tilalom								
				Szarvasbika							
				Dámvadbika							
			Szarvas-, dámvad- és öztehén								
				Őzbak							
				Zerge							
				Zergegida							
			Siket és nyír-fajdkakas								
			Siket és nyír-fajdjércze								
				Csaszármadár							
				Fogoly							
			Fácán és tuzok								
			Állandó szárazföldi szárnyasok								
			Vándor- és vízi madarak a költés helyén								
			Éneklő madarak								

Ragadozók és seregekben vonuló vadludak, kácsák, galambok, verebek, szőlőkben és gyümölcsösökben található seregélyek

Magyarozat. A zöld alapnyomás a tilalom tartamát jelzi, mely minden egyes vadnál a hónap első vagy 15-ik napjával kezdődik és a hónap utolsó vagy 14-ik napjával végződik.

